

DIŞ POLİTİK ETKENLER AÇISINDAN TÜRKİYE'DE TERÖR OLAYI

Dr. F. Nurhayat Şahin*

Giriş

Uzun yıllardan beri dünyanın çeşitli ülkelerinde görülen terör olayları yeni taktik ve stratejilerle devam etmekte ve dünya kamuoyunda endişe ile izlenmektedir.

Terörizmin bugün ulaştığı evrensel boyut uluslararası terörizmdir. Uluslararası terörizmin hedef aldığı ülkelerden biri de Türkiye'dir. 1965'lerde başlayıp, 1970 sonrasında kanlı eylemlere dönüşen anarşi dönemi, sık sık tekrarlanan Ermeni terör olayları ve 1980'li yıllardan günümüze kadar uzanan PKK terörü, uluslararası terörizmin Türkiye'deki bitmeyen senaryolarıdır.

Bu çalışmada, uluslararası terörizmin Türkiye'yi neden hedef seçtiğinden hareketle, terörün mevcut iç ve dış dinamikleri, dış faktörler açısından ele alınmaya çalışılacaktır.

I. BÖLÜM: ÖN BİLGİLER

A. Türkiye'nin Konumu

1. Jeopolitik

Jeopolitik bakış açısı olmadan tarihi ve güncel sorunların değerlendirilmesi eksik ve yetersiz kalır. Dış politika, milli savunma, iç güvenlik, askeri yatırımlar ve hatta sağlık ile ilgili planlama ve yatırımlarla ilgili kararlarda, düşüncenin bir disiplinden geçmesi ve bir bütünlük içinde ele alınması için jeopolitik bir değerlendirme gereklidir.

* S.Ü. İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü

Jeopolitiğin ne olduğu konusunda çeşitli tanımlar yapılmıştır. Kelime olarak **Dünya Politikası** anlamına gelen jeopolitik; “Bir milletin, milletler topluluğunun veya bir bölgenin, mevcut coğrafi platform üzerinde değişmeyen unsurları (yer, arazi coğrafi karakter, vs.) ve değişen unsurları (sosyo-kültürel yapı, ekonomi vs.) dikkate alarak güç değerlendirmesi yapan, etkisi altında kaldığı o günkü dünya güç merkezlerini ve bölgedeki güçlükleri inceleyen, değerlendiren, değişen unsurlarla ilgili politik düzeydeki amaç, yol ve yöntemler ile aşamaları araştıran, belirleyen bir bilim dalıdır.”¹

2. Jeopolitik Teoriler ve Türkiye

Jeopolitik alanında olaylara ve kurallara ilişkin sistem oluşturan teoriler mevcuttur. Bunlar, Kara Hakimiyet Teorisi, Kenar Kuşak Teorisi, Hava Hakimiyet Teorisi ve Deniz Hakimiyet Teorisidir². Dünya ölçüsünde etkili olan güçler jeopolitik teorileri iyi değerlendirebildikleri oranda dünya politikasına yön verebilirler. Bu teoriler ve bunların Türkiye açısından yorumu şöyle özetlenebilir³:

Kara Hakimiyet Teorisi: Doğu Avrupa’ya hakim olan, merkez bölgesini (batıda Volga, doğuda Sibiry, güneyde Himalayalar, kuzeyde Buz Denizi); merkez bölgesine hakim olan, dünya adasını (Asya, Avrupa, Afrika); dünya adasına hakim olan, dünyayı kontrol eder. Türkiye, dünya adasını ele geçirmek isteyenler veya bunu önlemek isteyenler için oldukça önemli bir konuma sahiptir.

Kenar Kuşak Teorisi: Dünya adasına hakimiyet, merkez bölgesini çeviren, kaynak ve imkanları daha geniş kenar kuşağı hakimiyeti ile sağlar. ABD’nin AT Entegrasyonunu desteklemesinde, Ortadoğu Politikasında, NATO, CENTO, ve SEATO’nun kurulmasında bu kaygıların önemi büyüktür. Türkiye açısından bakacak olursak, Türkiye bu kuşağın en önemli güç merkezlerinden biridir.

¹ İlhan, Suat, “Gelişmelerin Jeopolitik Düzeyde Değerlendirilmesi”, Türkiye Günlüğü, 19/Yaz 1992, s. 95.

² Gönlübol, Mehmet, Uluslararası Politika, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, 1979, Ankara, s. 11-13; İlhan, a.g.m., s. 96

³ Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri, 12 Nisan 1985, YÖK Konferansı Tebliğlerinden Derleme, 11-16.

Deniz Hakimiyeti Teorisi: Dünya denizlerine hakim olabilen güçlü olacağı varsayımdır. Boğazlara sahip olması nedeniyle Türkiye'nin konumu bu teori açısından oldukça büyük önem taşımaktadır.

Hava Hakimiyeti Teorisi: Global kriz bölgeleri (Ortadoğu gibi) açısından önemli bir üs olabilirlik potansiyeline sahip olma hali. Bugün, Türkiye bu teori açısından, dünya hakimiyetini ele geçirmek isteyenler için daha da artan bir öneme sahiptir.

Bugün değişen dünya düzeni içinde şüphesiz jeopolitik teoriler yeni güç merkezleri tarafından yeniden sınanacaklar ve de yeniden yorumlanacaklardır.

3. Türkiye'nin Konumu

Türkiye, coğrafi açıdan, bölgesel açıdan, sosyo-ekonomik açıdan ne kadar önemli bir konuma sahip ise o kadar da tehlide açık demektir. Türkiye, deprem kuşağında yaşar gibi sürekli bir tehdit kuşağında yaşamaktadır. Türkiye, geçmişte olduğu gibi günümüzde de dünya güç dengesini etkileyecek hassas bir konuma sahiptir. Bu konumu ile farklı özellikleri olan Avrupa, Amerika, Asya, Afrika ülkelerinin fiziki, sosyal-kültürel ve ekonomik amaçları ülkemiz üzerinde çakışmaktadır. Boğazlar, Akdeniz ve Ortadoğu'nun taşıdığı önemden dolayı geçmişte İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya ve Çarlık Rusyası gibi Avrupa devletleri, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı politik çıkarları doğrultusunda zaman zaman kendi güçlerini kullanma, birbirlerini destekleme, Ermeni, Rum, Sırp ve diğer azınlıkları kışkırtma yoluna gitmişlerdir. Günümüzde de bu politikalar bütün hızıyla devam etmektedir.

Topraklarının sadece çok küçük bir kısmı Avrupa'da olmakla birlikte batıya yönelik politikaları ve batı siyasal organizasyonları bakımından bir Avrupa ülkesi sayılabilecek bir ülke olan Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla ise hem bir Balkan hem bir Akdeniz hem de bir Ortadoğu ülkesidir. İçinde yer aldığı bölgenin sosyo-ekonomik ve demografik yapısı yakın çevresinde hassas bir konum yaratmaktadır. Çevresindeki farklı özelliklerden kaynaklanan değişik çıkarlar Türkiye'ye yönelik bölgesel bir tehdit oluşturmaktadır. Bununla birlikte Türkiye'nin içinde yer aldığı güvensiz bölge ve istikrarsız dönem bölge devletlerinin önemini de arttırmıştır.

Sovyetler Birliği ve Doğu Bloğu'ndaki parçalanma ve hızlı değişiklikler; iki Almanya'nın birleşmesi ile Avrupa'da güçlenen yeni bir Almanya; NATO'nun tartışılan konumu; son Körfez Savaşı'nda görüldüğü üzere Amerika'nın Ortadoğu üzerindeki etkin varlığı; yeni Türki Cumhuriyetler; Bosna Hersek, Arnavutluk ve Kuzey Kafkasya'da yaşananlar Türkiye'nin mevcut jeopolitik-jeostratejik önemini arttırmıştır. Bütün bunlar Türkiye'nin gerek iç gerek dış politikasını da etkilemektedir.

B. Devletin Dış Politika Eylemleri

Eylem bir devletin dış politikasının önemli bir yönüdür. Bazen dış yardım vaadi, bazen ekonomik baskı, bazen konferans odasını terketmek veya uluslararası kuruluşlarda belirli yönde oy kullanmak şeklinde gerçekleşebilen çeşitli eylemler vardır. Önemli olan, bu tür eylemlerle, devletin dış politikada etkili bir güç sergileyebilmesidir. Etkili bir güç için, seçilen yaptırım türlerinin de önemli bir yönü bulunmaktadır. Bunlara kısaca değinecek olursak beş çeşit etkileme aracı vardır⁴:

* Sözlü etkileme araçları (Yabancı basının veya politikacıların olumsuz nitelikteki beyanları gibi)

* Siyasal etkileme araçları (Anlaşma veya sözleşmelerin bozulması gibi)

* Diplomatik etkileme araçları (Diplomatların geriye çağırılması gibi)

* Ekonomik etkileme araçları (Ekonomik boykot veya sıkı kota uygulaması vb.)

* Askeri etkileme araçları (Askeri karışma, yıkıcı faaliyetlere girişme veya destekleme gibi)

Burada dikkat edilmesi gereken husus, bu beş eylem çeşidinden dördünün açık yani iki taraf veya taraflarca bilinmesine karşın, **Askeri etkileme araçlarının** her zaman açık bir şekilde ortaya konmadığıdır. Özellikle diplomatik yolların sonuç vermediği veya amaçların uluslararası hukuka aykırı düştüğü hallerde, devletler yıkıcı faaliyetlere girişerek veya hedef ülke içindeki mevcut bölücü faaliyetleri

⁴ Gönlübol, a.g.e., s. 91-93.

destekleyerek askeri etkileme araçlarını kullanabilirler. İşte burada gündeme gelen husus uluslararası terörizmdir.

C. Uluslararası Terörizm

Terör eylemleri, ulusal sınırlar içinde ortaya çıksa da uluslararası sistemin yapısından, güç ve çıkar ilişkilerinden soyutlanamaz.

Uluslararası terörizm, tedhiş eylemi dolayısıyla en az iki devletin menfaatlerinin ihlal edildiği hallerde söz konusu olur⁵. Failin veya suç mağdurunun ayrı ayrı devletler uyruğunda bulunmaları ya da terör eylemini gerçekleştirenin yabancı üçüncü bir ülkeye kaçmış bulunması hallerinde birden fazla devletin menfaatlerinin ihlali gündeme gelmektedir.

Uluslararası terör hareketleri, hedef seçtikleri ülkeye sadece o ülke sınırları içinde geliştirilmezler. Eylemler o ülke dışında o ülkenin kişi ve kurumlarına, mallarına veya aktivitelerine karşı da olabilir (Diplomatik kişi ve kuruluşlar, seyahat acentaları, banka şubeleri, olimpiyat sporcuları, milli maçlar gibi).

Uluslararası terörizm konusunda üzerinde anlaşma sağlanmış bir tanım yoktur. Tanımlama konusundaki bu eksikliğe karşın, bizim de benimsediğimiz bir sentez tanımı Alpaslan şöyle yapmaktadır: “Mevcut veya varsayılan, bir ülkeyi ilgilendiren veya milletlerarası nitelikte, her hangi bir sorun ile ilgili olarak kamuoyu oluşturmak, taraftar toplamak ya da sözkonusu sorunun taraf veya taraflarını zor durumda bırakmak veya belirli bir tutum takınmalarını sağlamak amacı ile ve gerçekleştirdikleri yer, eylemcilerin ve mağdurların özellikleri nedeni ile milletlerarası nitelik kazanan şiddet eylemlerine **milletlerarası tedhişçilik** denir”⁶.

Uluslararası terörizmde de dehşet, korku yaratılarak mevcut diplomasi, uluslararası hukuk, savaş kuralları ve yöntemlerinin dışında sonuç alınmak istenmektedir.

Uluslararası platformda, devletler kendi yararlarına gördükleri durumlarda, terörizme açık veya kapalı destek vermişler, hatta terörizmi

⁵ Dönmezer, Sulhi, “Milletlerarası Tedhişçilik, İHFM, C. XLIV, S. 1-4, s. 55.

⁶ Alpaslan, M. Şükrü, Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik, Teknik Yy, İstanbul 1983, s. 212.

yaratmışlardır. Çünkü uluslararası sistemde bir ülkenin istikrar içindeki varlığı, bir ölçüde, diğer ülkelerin istikrarsız yapılarına dayanır. İşte bu sebeple dış güçler, çağımızda toplumları “destabilize” etmek için terörizme başvurmaktadır. Çünkü stabilize edilmiş bir toplumda, terör olaylarında madden ve manen zarar görmüş olanların yanında, toplum içinde, kamu yönetimi organları üzerinde temelsiz bir korku hali yaratılarak demokratik rejimin düzenli işlemesi engellenmeye çalışılmaktadır.⁷

Cinayet, soygun, sabotajlarla toplumu reaksiyonsuz hale getirip, sadece söyleneni yapan, hiç itiraz etmeyen, cevap vermeyen bir korku hipnozu altındaki toplumla⁸, kamu yönetimi arasındaki bağlar kopartılarak insanları rejime ve yöneticilere karşı yabancılaştırmaya, toplumun çözülmesine çalışılmaktadır. Bu da uluslararası terörizmin ana hedeflerinden biridir.⁹

Az gelişmiş, gelişmekte ve demokratikleşme yolundaki ülkeler, uluslararası terörizmin hedef seçtiği ülkelerdir. Çoğu zaman rejim muhalifi veya etnik ayrılıklar kisvesi altında başlatılan, gerçekte ise uluslararası yönlendirmelerin sonucu olan terörist eylemler bu tür ülkelerde başarı şansına sahiptirler. Çünkü zaten ekonomik, siyasal, toplumsal problemleri olan bu tür ülkeler, teröre karşı savunma-önleme konusunda yetersiz kalacaklardır. Bu yetersizlik bazen karşı terörü beraberinde getirebileceği gibi (demokrasi çabalarını başa döndürmek), kamu yönetiminin başarısız görüldüğü bir kamuoyu da oluşturacaktır.

Dikkatle izlenmesi gereken bir husus ise dış kaynaklı terör hareketlerinin bir konjonktür izlediğidir. Bu, o ülke üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak menfaati olan dış güçlerin oluşturduğu bir **sunî konjonktürdür**. Terör eylemleri bir müddet için kesilebilir ve tekrar ortaya çıkabilir. Bazen de terör eylemleri gerçekte kesilmez, değişik terörist örgütler ortaya çıkarlar; aynı hedefler üzerinde yeni sloganlarla yeni eylemler oluşturulur. Türkiye de terörist eylemler açısından bu konjonktürü yaşamıştır ve yaşamaya devam etmektedir.

⁷ Dönmezer, Sulhi, “Teröristlerin Rehabilitasyonu”, İHFM 1985, C.LI, S.1-4, s. 4.

⁸ Songar, Ayhan, “Psikolojik Açıdan Toplumda Şiddet”, İHFM 1983, C..XLVIII-XLIX, S. 1-4, s. 445.

⁹ Dönmezer, “Teröristlerin...”a.g.m., s.4.

II. BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ ŞİDDET HAREKETLERİNİN ULUSLARARASI NEDENLERİ

A. Genel Olarak

Önceki bölümde de ifade edildiği gibi Türkiye oldukça önemli bir stratejik konuma sahiptir. Bu konumu nedeniyle geçmişte olduğu gibi günümüzde de şiddet olaylarına sahne olmaktadır. Burada konu terör açısından incelenmekle beraber, dikkat edilmesi gereken husus, **şiddetin** terörün ön koşulu olduğudur. Bu şiddet olgusu zaman zaman değişik görüntülerle ortaya çıkabilmektedir. Bu açıdan ele aldığımızda ise 1980 öncesinde yaşanmış anarşi olaylarını, uzunca bir süreden beri devam etmekte olan faili meçhul cinayetleri, PKK Terörünü ve Ermeni Terör olayları birlikte değerlendirilmelidir. Buradaki temel çıkış noktalarımızdan birisi, bu şiddet eylemlerinin gerisinde **dış güçlerin** bulunduğudır. 1980 öncesi şiddet hareketleri her ne kadar sağ-sol eylemleri olarak ortaya çıkmış olmakla beraber kökeninde Türkiye'yi bölmek isteyen dış unsurlar yatmaktadır. Keza PKK terörü ve 2000'li yıllara damgasını vuran kamuoyunda Hizbullah Terörü olarak bilinen terör olaylarının gerisinde de şüphesiz dış güçlerin büyük desteği bulunmaktadır.

Bu bölümde Türkiye'deki bu şiddet eylemleri gruplandırılarak çeşitli açılardan ele alınmaya çalışılacaktır.

B. 1980 Öncesi Anarşi ve Terör Dönemi

Dilimize anarşi olarak yerleşmiş kelimenin aslı, Eski Yunanca'da yönetimsizlik anlamını ifade eden anarkiadır. Sözlük anlamı olarak ise; "Hükümsüz kalan ya da iktidarın, karşıt siyasal, ekonomik ve toplumsal güçler arasında uzlaştırma görevini artık yerine getiremediği bir toplumun durumu" ve "Kuralsızlık, yönlendirici bir ilkenin bulunmaması ya da bu ilkelere uyulmaması yüzünden bazı etkinlik alanlarında ortaya çıkan düzensizlik ve kargaşalık durumu"¹⁰ şeklinde tanımlanmaktadır.

1967-1980 arasındaki dönem, bu tanımlar ışığında bir anarşi yani kargaşa, etkin **hükümet edememe**, karşıt gruplar arasında bir mutabakat sağlayamama dönemidir. Milletın sağcı-solcu, alevi-sünni, komünist-faşist, ilerici-gerici diye bölündüğü; öğretmenlerin, polisın ve hatta bir

¹⁰ Bkz. Büyük LAROUSSE, Sözlük ve Ansiklopedisi, Gelişim Yy, İstanbul, 1986, C.1, s. 583.

semtin sokaklarının bile siyasi görüşe göre ayrıldığı, kurtarılmış şehirlerin, mahallelerin olduğu bir dönemdir. Öyle ki, 12 Eylül öncesinde günde ortalama 20 kişinin öldüğü hatırlanırsa, ülkenin içinde bulunduğu durumun vehameti anlaşılır.

Bu dönemde nihai amaçları Türkiye Cumhuriyetini, Devletini yıkmaya yönelik ideolojik örgütler mevcuttu. Bunları aşağıdaki şekilde iç ve dış örgütler olarak gruplandırabiliriz:

İç Yıkıcı Örgütler:

- Aşırı Sol Örgütler: Sosyalist /Komünist
- Aşırı Sağ Örgütler
- İrticai Örgütler
- Bölücü Örgütler

Dış Terör Örgütleri

Bu örgütler, özellikle aşırı sol örgütler tarafından daha da titizlikle izlenen, birbiriyle bir bütünlük arzeden dört safhalı bir hareket planı uygulamışlardır¹¹:

- I. Safha: Hazırlık ve Başlangıç
- II. Safha: Örgütlenme
- III. Safha: Az Şiddetli Savaş
- IV. Safha: İç Savaş

1980 öncesine gelindiğinde, Türkiye bir iç savaşın eşiğine gelmişti. Basın, birinci sayfası için sadece sayıları değiştirip, "...ölü, ...yaralı" şeklinde şablon kullanmaya başlanmıştı. Bu dönemdeki terör olaylarının dağılımına bakıldığında, aşağıda da görüleceği üzere, aşırı sol, 20'den fazla fraksiyona bölünmüş olarak en yüksek rakamlara sahipti¹².

Aralık 1978-Nisan 1983 Arasındaki Olayların Dağılımı¹³:

¹¹ Bu safhaların Türkiye'deki uygulanışı ile ilgili bkz: Türkiye'de Anarşi..., a.g.e., s. 64.

¹² İtil, Turan, "Türkiye'de Terörizm, Özellikle Ermeni Terörizmi", Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara, 1984, s. 33.

¹³ İtil, a.g.m., s. 33.

Aşırı Sağ	: 2089
Aşırı Sol	: 14929
Bölücüler	: 781
Bilinmeyenler	: 22238
Toplam	: 40037

Sonuçta amaçları ne olursa olsun Türkiye’de faaliyet gösteren aşırı sol ve aşırı sağ örgütler, ülkeye bir anarşi dönemi yaşatmışlardır. Bu dönem değerlendirilirken, bu dönemin **iç etkenlerinin** bu olaylarda gözardı edildiği görülmektedir. Terörizmin felsefesine göre, etkin güçlü ve dürüst bir kamu yönetiminin, ekonomik ve toplumsal refahın, yansız güvenlik örgütlerinin, demokratik toplum yapısına ilişkin temel düzenlemelerin eksik ve zayıf olduğu¹⁴ ve sağlam bir milli eğitim politikasının verilmediği bir toplum¹⁵ terör için uygun zemini kolayca bulabilecektir, Türkiye’de de terör, bu ortamı o dönemde kolayca bulabilmiştir.

İç etkenlerin yanısıra dış etkenlere baktığımızda ise, bu anarşi ve terör ortamını oluşturan terör örgütlerinin, az veya çok dış bağlantılarının bulunduğu, belgelerle ve mahkeme kararları ile bunun ispatlandığı görülmektedir¹⁶.

Dış güçler, yıkıcı ve bölücü örgütlere, dolaylı yollarla destek sağlamışlardır. **Destek şekilleri** olarak ise şunlar söylenebilir¹⁷:

- İdeolojik Destek
- Maddi Destek
- Silah ve Patlayıcı Madde Desteği
- Eğitim Desteği

¹⁴ Ozankaya, Özer, “Türkiye’de Terörün Etkenleri ve Çözüm Yolları”, AÜ SBF Dergisi, Cilt: XXXIV, Ocak-Aralık 1979, No: 1-4, s. 54-56; Köni, S.Hasan, “Terörizmi Önleme Çabaları”, Prof. Dr. Ahmet Şükrü Esmer’e Armağan, AÜ SBF Yayını, Ankara 1981, s. 173-175

¹⁵ Songar, “Psikolojik Açıdan...”, a.g.m., s. 450.

¹⁶ Türkiye’de Anarşi..., a.g.e., s. 67.

¹⁷ Türkiye’de Anarşi..., a.g.e., s. 68

- Kaçma, Barınma Desteği

Bu desteklerin, hangi dış güçler tarafından sağlandığına gelince, bu konudaki yaygın kanaat, Türkiye'deki terörün, uluslararası komünizmin¹⁸, bir başka deyişle de SSCB'nin (o dönemdeki adıyla) eseri olduğudur. Oysa dönemin, süper güçleri sayılan batılı ülkelerin, Türkiye ile milli menfaatleri çatışan komşu ülkelerin de tıpkı SSCB kadar Türkiye'deki bu teröre, dış destek sağlayabileceği düşünülmelidir. CIA, KGB, MOSSAD gibi yabancı haber alma örgütlerinin yanısıra, Türk işçilerinin yoğun olduğu Fransa, Almanya, Hollanda gibi ülkelerde, o ülkelerin legal veya illegal örgüt ve güçleri de, bu destekde yer almışlardır¹⁹. 1980 sonrasında, Türk Marksist-Leninist yasadışı örgütlerinin Avrupa ülkelerinde örgütlenebilmeleri de (Örneğin TDKP ile Bolşevik Partizan'ın merkez komitesinin Doğu Almanya'da TKP-ML'nin merkez komitesinin İngiltere'de, PKK'nın merkez komitesinin İsveç'de) bu desteğin bir göstergesi sayılır²⁰.

Yıkıcı örgütlerin, dış güçlerle olan ilişkisi açısından dikkati çeken bir husus ise **kaçakçılık** konusudur. Yalnız buradaki kaçakçılık olayını, sıradan, kar getiren adi bir kaçakçılık olayı olarak görmemek gerekir. Türkiye'nin içine düşürüldüğü anarşi ve terör ortamında, siyasal rejimi, anayasal düzeni, kamu yönetimini yıpratmak, ekonomiyi çökertmek için ideolojik amaçlı kaçakçılık olayları da meydana gelmiştir²¹. Yıkıcı örgütlerin silaha duydukları ihtiyaç, ülkeyi, silah kaçakçılığı için çok uygun bir pazar durumuna getirmiştir. Ülkenin coğrafi yapısı, silahların ülkeye girişini kolaylaştırdığı gibi, sosyo-kültürel bir özelliğimiz olan silah taşıma tutkumuz da, bu amaçlar için kullanılmıştır.

¹⁸ Çay, Abdülhaluk, "Bölücülük Faaliyetleri ve Türkiye", Türk Yurdu, Cilt: 11, Sayı: 49, Eylül-1991, s. 10.

¹⁹ Keleş, Ruşen/Ünsal, Artun, Kent ve Siyasal Şiddet, AÜ SBF Yy, Ankara, 1982, s. 9.

²⁰ Türkiye'de Anarşi..., a.g.e., s. 95.

²¹ Türkiye'de Anarşi..., a.g.e., s. 72.

Kendisi de teröre kurban gitmiş olan, terör uzmanı gazeteci yazar Uğur Mumcu'ya göre silah kaçakçılığı ile terör arasında ilgi çekici bazı ortak noktalar vardır²²:

-Dış güçler tarafından, genellikle Bulgaristan aracılığıyla yurda sokulan silahlar, sağcı-solcu teröristlere satılmıştır, ama ilginç olan, bu silahların bir çoğunun batı kaynaklı oluşudur. Nato ülkelerinden yola çıkan bu silahlar, nasıl olup da Bulgaristan aracılığıyla Türk kaçakçılarının eline ulaşmıştır?

-1978-1981 yılları arasında ele geçen silah ve mermilerin fiyatı 30 milyar TL, oysa 1979 başından 1981 Eylül'üne kadar, teröristlerin soygunlarda ele geçirdikleri meblağ sadece 494 milyon TL. Türkiye'de sağ ve sol terör örgütlerine bu silahları satın alacak mali desteği kim sağlamaktadır?... Ve neden?

Mumcu'ya göre, bu sorulara gerekli cevaplar, sağlanmadıkça, getirilen önlemler yüzeysel olacaktır.

Anarşi ve terör dönemi sonucunda ulaşılan 12 Eylül yönetimi de tartışılması gereken bir husustur. Burada 12 Eylül hareketi değerlendirilmemekle birlikte, 12 Eylül ile başlayan demokrasi çabalarının geriye döndürülmesinde, kimlerin menfaati olabileceği sorusu da sorulmadan geçilmeyecektir. Soruya dış güçler açısından bakıldığında, artık batının gözünde, Türkiye demokratik-hukuk devleti özelliğini taşımamaktadır, demokratik hak ve özgürlükler askıya alınmıştır. Türkiye'nin dış politikasında karşılaşılabileceği en büyük itham bu olacağı gibi yine bu yüzden, Batılı ülkeler, Türkiye'nin iç işlerine karışma hakkını da, kendilerinde bulacaklardır. Ve yeni bir süreç başlayacaktır: Batı için Batıya rağmen!

Bu konuyla ilgili bir başka husus ise, 1980 öncesi anarşi ve terör eylemlerinin, 12 Eylül ile birlikte birdenbire hızını kaybetmesidir. Aynı askerin ve güvenlik güçlerinin 12 Eylül'den önce de Türkiye'de mevcut olduğunu bildiğimize göre, bu dönemin bir askeri hareket olmaksızın atlatılıp atlatılamayacağı da ayrı bir tartışma konusu olduğu muhakkaktır.

²² Mumcu, Uğur, Silah Kaçakçılığı ve Terör, Yeni Ekler ve Belgelerle, 8. Basım, İstanbul, 1986, s. 249-255.

Bu dönemdeki terör olaylarını değerlendirdiğimizde faili bilinmeyen eylemlerin sayısının, oldukça fazla olmasının düşündürücü olduğudur. Terör örgütleri, eylemleri çok iyi organize ettikleri ve yakalanmadıkları için mi bu sayı yüksektir? Bu soruya verilecek cevap, faileri yakalanamamış olsa bile, eylemlerin herhangi bir örgüt tarafından üstlenileceğidir. Çünkü bilindiği gibi terör örgütleri ve teröristler reklam ararlar²³.

Faili bilinmeyen olayların, sayısının yüksek oluşunda, bilinmeyen iç ve dış güçlerin rolü de mevcut mudur? Burada kontrgerilla kavramı gündeme gelmektedir. Bilindiği gibi, 1 Mayıs 1977'deki kanlı miting ile başlayan Kontrgerilla iddiaları, çok çeşitli faili meçhul cinayet ve olaylarda zaman zaman ortaya atılmıştır.

Amerikan, Savunma Bakanlığının FM 31-15 kodlu Talimatnamesinden aynen çevrilerek 1965'ten bu yana Türkiye'de uygulanan ST 31-15 kodlu "Gayrinizami Kuvvetlere Karşı Harekat Talimatnamesi", Özel Harekat Birliği'nin genel hatlarını çizmektedir. Bu Talimatnameye göre, herhangi bir saldırı anı öngörülerek, bu koşullarda, düşman kuvvetlerine karşı gerçekleştirilecek bütün faaliyetler düzenlenmektedir. Savaşta veya iç savaşta, direniş örgütlemenin, devlet güçlerinin kendini savunma hakkı olarak yorumlanmasının gayet doğal olması yanında, CIA tarafından finanse edilen illegal askeri uzantılarla farklı alanlara kaydırılmasının başka şey olduğunu söyleyen bir araştırmacıya göre, bu sivil ve askeri uzantıların, kimler adına ne işler yaptıklarının bilinemediği gibi, bilinenlerin de denetlenemediği kanısı mevcuttur²⁴.

Belki gerçekte kurum olarak bir kontrgerilla yok, ama kamuoyunda, bilinmeyen, gizli, yer altı faaliyetlerini çağrıştıran bir yöntem olarak, kontrgerillanın varlığı dünyanın çeşitli ülkelerinde zaman zaman tartışılmaktadır.

²³ Karacan, İsmet, "Terörizm: Kavram ve Yapısı", Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara, 1984, s. 196.

²⁴ Güç, Mehmet, "Kontrgerilla Cumhurbaşkanlarına da Görev Yükler", Nokta, 13-19 Aralık 1992, Yıl: 10, Sayı: 51, s.17,18,21.

C. Türkiye'deki Ermeni Terörü

Ermenilerin, en yakın zamana ait, terörist eylemlerine 1970'lerde başlamalarına rağmen, Ermeni Terörizmi yeni bir olgu değildir. Bugünkü Ermeni Terörizmi'nin ilk öncüsü, 1920'lerde, Batı Avrupa'da yaşayan birçok eski Osmanlı yetkilisine suikastlar düzenleyen Nemesis adlı örgüttür.²⁵ İlk terörist eylem ise, 15 Mart 1921'de Berlin'de Talat Paşa'nın öldürülmesidir.

Kurtuluş Savaşından, II. Dünya Savaşına kadar pek önemli bir Ermeni olayına rastlanmamaktadır. II. Dünya Savaşından sonra ise, sıcak savaşın yerini alan uluslararası terörist faaliyetler içerisinde Ermeni Terörizminin yoğun bir şekilde yer aldığı görülmektedir. 1965'te ise başta Fransa, ABD, Yunanistan ve Lübnan olmak üzere birçok batılı ülkede, iddia edilen Ermeni soykırımının 50. yıldönümü Türkiye aleyhine güçlü propaganda kampanyaları başlatmış, 1973 sonrası bu tür propaganda ve iddialar yerini kanlı eylemlere bırakmıştır. 7 Ağustos 1982 sonrasında bu eylemler artık Türk toprakları üzerinde işlenmeye başlanmıştır.

Ermenilerin Türkiye'ye ilişkin talep ve iddiaları ve terörist eylemlerdeki amaçlar şöyle özetlenebilir²⁶:

1. Ermeni Devleti'nin büyük bir bölümü Türkiye'nin doğu illeri içinde kalmıştır. Bu topraklar Ermenilere geri verilmelidir.

2. Türkler 1915-1918 yılları arasında tarihin ilk soykırımını yapmış ve 1,5 milyon Ermeni'yi öldürmüşlerdir. Bu soykırım tanınmalı ve Türkler Ermenilere tazminat ödemelidirler.

3. Türkiye'deki Ermeniler bugün de baskı altındadır.

İşte Ermeni terör örgütleri bu iddiaları için pek çok kanlı eylemler yapmışlardır. 1973-1983 yılları arasında 18 öldürme, 9 öldürmeye

²⁵ Akbulut, İlhan, Devlet Terörizmi ve Ülke Bölücülüğü, İstanbul, 1988, s. 88.

²⁶ Kevorkyan, Dikhan, "Uluslararası Terörizm Bünyesinde Ermeni Terörizmi", Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984, s. 92; Gunter, M. Michael, "Ermeni Terörizminin Çağdaş Görünümü", Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984, s.111.

teşebbüs ve 145 bombalama eylemi gerçekleştirilmiştir²⁷. Bu eylemler özellikle Türk diplomatlarına yöneliktir fakat hedef dışında da pek çok masum insan zarar görmüştür. Ermeni teröristler işledikleri adi suçu geri plana itip, iddialarının reklamını yapmaya çalışmakta, yargılamayı yapan ülkeyi tehdit etmek dahil, her türlü yola başvurarak komandolarını kurtarmaya çalışmaktadır²⁸.

ASALA (Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia), JCAG (Justice Commandos of the Armenien Genocide) gibi tanınmış iki terörist örgüt tarafından gerçekleştirilen eylemlerdeki ana amaçlardan birisi Ermeni milli benliğini uyandırmak, dünya kamuoyuna Ermeni meselesini tanıtmaktır. Gerçekten de bu terörist eylemler sonrası gerek Fransa gerekse Amerika'daki Ermenilerin, içinde yaşadıkları toplumla kaynaşma duyguları zayıflamış, Ermeni kiliselerine ve Ermeni teröristler için yardım kampanyalarına ilgi artmıştır.²⁹ Şüphesiz bu davranış değişikliklerinin SSCB açısından farklı bir yönü olmuştur. Çünkü artan bir milliyetçilik akımı, eski SSCB'deki diğer ulusların da milliyetçilik duygularını, asimilasyonun başarısını etkileyeceği düşüncesiyle SSCB, Ermenileri dikkatli bir şekilde desteklemiştir.

Ermeni terör örgütleri, diğer uluslararası terör örgütleriyle işbirliğine gitmiştir. ASALA ve JCAG'ın Kızıl Tugaylar, Japon Kızıl Ordusu, Afrikalı terörist örgütler, FKÖ ve PKK gibi uluslararası örgütlerle işbirliği yaptığı bilinmektedir³⁰.

Yukarıda açıklanan taleplerinin yerine getirilmesi için Ermeniler, Türkler'e karşı terör eylemlerine başvururken, kendilerini destekleyen dış güçlerin başında eski SSCB bulunduğu düşünülmektedir. Bunda tarihi Türk-Rus düşmanlığı önemli bir rol oynamaktaydı. II: Dünya Savaşı'nın hemen akabinde SSCB, Türkiye'den Doğu Anadolu'nun, 1878'den I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Rusya'nın elinde kalan bölgelerini

²⁷ İtil, a.g.m., s. 41.

²⁸ Tezcan, Durmuş, "Uluslararası Tedhiş Suçları İçinde Ermeni Tedhiş Davalarından Üç Örnek", Birleşmiş Milletler Türk Derneği 1984 Yıllığı, Ayrı Basım, Ankara 1985, s. 109.

²⁹ Gunter, a.g.m., s. 112..

³⁰ Tamkoç, Metin, "Uluslararası Terörizmin Rusya ile Bağlantısı", Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984, s. 30; Gunter, a.g.m., s.125; Kevorkyan, a.g.m., s. 97.

istemiştir. Bu bölgelerin, Ermenilerin istediği yerler olması yüzündün pek çok Ermeni toplumu Rusya'nın bu isteğini desteklemişlerdir³¹. II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'nin bir NATO üyesi olması nedeniyle, SSCB'nin bu tür taleplerinde ince davranması gerekliliği onu ASALA gibi örgütleri desteklemeye yöneltmiştir³². SSCB'nin bu destekte gözettiği en önemli husus, Basra Körfezine egemen olmada Doğu Anadolu'nun getireceği avantajlardır³³. Diğer taraftan, Ermeni terör örgütleri İran desteğine ve Fransa'da yaşayan zengin, nüfuzlu Ermenilerin desteğine de sahiptirler³⁴. Türkiye'yi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini hedef alacak her türlü terörist örgüte kapısını açık tutan Yunanistan da bu destekte büyük pay sahibidir³⁵. Bu dış güçlerin verdiği destek yanında, uyuşturucu kaçakçılığının getirdiği ve zengin Ermenilerin verdiği maddi destek de terörü tırmandırmıştır.³⁶

Ermeni terör olaylarında dikkati çeken bir husus da, bu olayların bir devamlılık arzemesidir. Bundaki temel etmenler ise, gerek Ermeni toplumunda teröristlerin birer kahraman olarak görüleceği duygusunun yaygınlaştırılması ve gerekse dış güçlerin bunları doğrudan ve dolaylı olarak desteklemesiyle oluşturduğu kışkırtılmış milliyetçiliktir.

Terör olaylarının suni bir konjonktür izlediği varsayımı ile şimdilik bitmiş gözükken Ermeni Terörizminin bir gün yeniden devam edebileceği

³¹ Gunter, a.g.m., s.130.

³² Tamkoç, a.g.m., s. 63. Ermeni terörünü bütünüyle Sovyetler'e bağlamanın olayları açıklamaya yetmeyeceğini, NATO ülkelerinin bu konudaki hoşgörülü tutumlarının da dikkate alınması gereğine işaret eden Mumcu'ya katılan görüşler de mevcuttur. Bkz. Taneri, Aydın, "Türkler, Bizanslılar, Ermeniler", Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984, s.300.

³³ Wolstetter, Albert/Virts, Nancy, "Uluslararası Terörizmde Ermeni Terörizminin Özelliği", Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984, s. 257.

³⁴ Feigl, Erich, (Çeviren: Füsün Ant), Bir Terör Efsanesi, Milliyet Yayınları, 1987, s. 190.

³⁵ Yunanistan ve Terör, Kıbrıs Türk Kültür Derneği Genel Merkezi, Ankara, 1986, s. 34.

³⁶ Somer, Tark, "Ermeni Terörü ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı", Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984. s. 22.

ihtimal dahilindedir. Bir santraç oyunundaki varsayımlar kadar ihtimal hesaplarının önemli ve de çeşitli olduğu yeni dünya düzeninde, terörizmin yeni menajerleri veya sponsorları ise henüz belli değildir.

D. Ayrılkçı Terör-PKK Terörü

Devlete karşı terörün bir başka tipi ise ayrılkçı terör yani **bölücülüktür**. Ayrılkçı terörde amaç, belirli bir bölgeyi, bağlı olduğu ülkeden kopararak bağımsızlık kazandırmaktır.³⁷ Ayrılkçı unsurlar, T.C. Devleti'ni parçalayarak, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde, bağımsız bir devlet kurmak amacıyla silahlı eylemler yapmışlardır. Bu silahlı eylemlerdeki temel amaçlar, bölgede terör yaratarak, kendilerince sömürgeci olarak nitelendirdikleri devlete, o bölgeyi elinde tutmanın kendisine çok pahalıya mal olduğunu göstererek, bundan vazgeçmeye zorlamak ; bölge halkını sindirerek korku hipnozu altında meşrulaşmaya çalışmak ve önce iç kamuoyuna sonra da dünya kamuoyuna seslerini duyurarak propaganda yapmaktır.

Kürtçülük olarak niteleyebileceğimiz bu ayrılkçı hareketin başlangıcını "**Şark Meselesi**" içinde bulabiliriz³⁸. Temelinde hristiyan-müslüman veya Avrupa Türk kutuplaşması yatan Şark Meselesinde iki ana dönem vardır: Birinci dönem (1071-1683) Türkler'in Anadolu'ya, Balkanlara ve Avrupa içlerine ilerlediği dönemdir ki Avrupa savunma, Türkler taarruz halindedir. İkinci dönemde (1683-1920) ise, ilk dönemde Türkler'in ele geçirdiği toprakları ve nüfuzu geri almak için Avrupa'nın taarruz, Türkler'in savunma durumudur. İkinci dönemdeki Şark Meselesinin önemli bir sebebi ise, Avrupa'nın emperyalist ve kolonyalist politikasıdır. Bu amaç doğrultusunda cazip durumdaki Doğu Anadolu'da Ermeni ve Kürt bölücülüğü Avrupa tarafından desteklenmiştir. Öyle ki, Sevr anlaşmasının 88-93. maddeleri ile Trabzon, Erzurum, Van ve Bitlis Ermenistan'a bırakılırken, aynı andlaşmanın 62-64. maddeleri ile Ermenistan'a bırakılan toprakların güneyi ile Suriye arasındaki kesim ise Kürdistan olarak kabul ediliyordu³⁹. Batının XX. Yüzyıl yeni Şark Politikası'nın temelini ise genç Türkiye Cumhuriyeti'nin büyümesinin,

³⁷ Yayla, Atilla, "Terörizm", AÜ SBF Dergisi, Cilt: XLV, Ocak-Aralık 1990, No: 1-4, s. 365.

³⁸ Ögel, Bahaeddin ve Diğerleri, Türk Milli Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yy., Ankara, 1989, s. 135-136

³⁹ Akbulut, a.g.e., s. 98.

güçlenmesinin kendilerinin denetiminde olması oluşturmaktadır. Bunun başlıca taktik vasıtaları ticari, mali ve kültürel anlaşmalar, askeri ve ekonomik yardımlar veya ambargolar şeklinde olmuştur. Bunların yanısıra zaman zaman Ermeni Meselesi, Yunan Meselesi, Bulgar Meselesi, Kıbrıs Sorunu, Kürt Sorunu gibi komşu ülkelerle ilişkiler ve etnik akımlar Türkiye'ye karşı gündemde tutulmuştur.

Batılı devletlerin bu politikaları gibi hem Çarlık Rusyası hem de Sovyet Rusya, Türkiye içindeki bu akımları desteklemişlerdir. İkinci Dünya Savaşı sonrası ise NATO üyesi bir ülkeye karşı askeri bir müdahalenin çok güç bir hareket olduğunu bilen Sovyet Rusya, bütün dünyaya yapmaya çalıştığı ideoloji ihracını, Ortadoğu'ya hakim olabileceği bölgelere yöneltmeye çalışmıştır. Bunun için de Türkiye, İran, Irak, Suriye gibi bünyesinde Kürt unsur barındıran ülkelerde, azınlık gruplar teşkilatlandırılarak bağımsız bir Kürdistan oluşturulmak istenmiştir. Bu amaçla Türkiye'de de Marksist-Leninist bölücü örgütlerin kurulmasına destek verilmiştir. Bu örgütlerin başlıcaları şunlardır⁴⁰:

- Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi (TKSP)
- Devrimci Doğu Kültür Dernekleri (DDKD)⁴¹
- Kawacılar
- Kürdistan İşçi Partisi (PKK)
- Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK).

Bunların içerisinde en çok tanınmış Abdullah Öcalan'ın 1978 yılında kurduğu PKK örgütüdür. Kürdistan'ın bugünkü İran, Irak, Türkiye toprakları arasında parçalanmış olduğunu iddia eden PKK'ya göre, İran'daki bölümü Doğu Kürdistan, Kuzey Irak'taki bölümü Güney Kürdistan, Türkiye'deki bölümü de Kuzey Kürdistan oluşturmaktadır ve parçalanmış bu Kürdistan birleştirilerek bağımsız bir Kürdistan oluşturulacaktır. PKK kendisini Türk toprakları içindeki bölümü kurtarmakla görevli saymış ve bu yüzden de önce bölgedeki diğer Kürk örgütlerini, elimine etme yoluna gitmiştir. Zaten diğer Kürt örgütler de, Kürdistan'a sınıf mücadelesi sokulmasından rahatsız olmuşlardır. Öcalan

⁴⁰ Akbulut, a.g.e., s.102-105.

⁴¹ Dımırım (ölürüm), Dıkujim (öldürürüm), Kürdistane (Kürdistan'ı), Dıgrım (alırım, kurarım) anlamına da gelmektedir.

batıya dayanmayacağını belirten ama sebebini de yeterince açıklamadığı Marksist-Leninist öğelerden hareketle kanlı mücadelesine başlamıştır⁴². PKK; terör eylemlerini gerek Türkiye Devletinin kurum, kişi ve mallarına gerek köyleri basarak Kürt halkına gerekse de kendi örgüt üyelerine karşı gerçekleştirmiştir.

Bölücü PKK terörünün arkasındaki dış unsurlara bakıldığında; ne derece doğru ve sağlıklı olduğu bilinmeyen haber ve yorum enflasyonu dolayısıyla bu bölücü terörün, gerçek destekçilerini, sahiplerini bulabilmek zordur. Bir de sorunun ve çözümlerinin sadece Türkiye sınırları içerisinde olmaması, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin haricinde de Körfez Savaşı sonrasında ise özellikle Kuzey Irak'ta yoğunluk kazanmasıyla, konu iyice karmaşık bir yapı almaktadır. Diğer taraftan Öcalan'ın Suriye'den çıkarak başladığı sığınma arayışında Avrupa ülkelerinin ve özellikle İtalya'nın verdiği destek, Öcalan'ın yakalanmasından sonra PKK'nın siyasallaştırılması yolunda batılı ülkelerin artan ilgileri ve baskıları, bu terör örgütünün arkasında dış güçlerin bulunduğunu göstermekle birlikte, bu ülkelerin ilerisi için hangi beklentilerle destek verdikleri yeterince bilinmemektedir.

PKK bazı örgütlerle işbirliği yapmaktadır. PKK'nın işbirliği yaptığı örgütlerin başında ASALA ve benzeri terör örgütleri gelmektedir. Tıpkı ASALA gibi, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı da yapan PKK'nın mali yapısı oldukça güçlüdür. Örneğin daha 90'lı yılların başında bile 1991 yılı tahmini ciro yekünü, 150 milyonluk ihtiyaç akçesi dışında, 210 milyon Dolardır⁴³. Maddi olarak oldukça büyük imkanlara sahip olan PKK'yı başta ABD, Suriye, Fransa, Almanya, Hollanda ve diğer batılı ülkeler desteklemiştir. Avrupa'da dernek şeklinde örgütlenen PKK, batılı ülkelerin insan haklarına verdikleri önemden! dolayı bu ülkelerde rahatça örgütlenme imkanını bulduğu gibi, batılı ülkelerin kitle iletişim araçlarıyla yaptıkları seçici haber ve taraflı yorumlarıyla propagandasını çok iyi bir şekilde yürütebilmiştir⁴⁴.

⁴² Birand, Mehmet Ali, "Apo ve PKK", Dizi yazı: 5, Sabah, 23 Ocak 1993, s. 14.

⁴³ Murat, İlhan, "PKK Mafyasına Dair Bazı Özel Bilgiler", Zaman, 1993, s. 2.

⁴⁴ Kuru, Fehmi, Terör ve Güneydoğu Sorunu, İstanbul 1992, s. 141.

1982'de Kürdistan Demokrat Partisi lideri Mesut Barzani ile yaptığı anlaşma sayesinde Kuzey Irak'ta barınma imkanı bulabilen PKK, bu ittifakın çatlamasından sonra Kürdistan Yurtseverler Birliği lideri Talabani ile Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı silahlı mücadele vermek ve cephe kurmak konusunda anlaşmıştır ama Körfez Savaşı sonrasında bölgede konuşlandırılan Çekiç Güçle egemenliğini tam anlamıyla kuran Amerika bu dayanışmanın ve cephenin çökmesine yol açmıştır. Körfez Savaşı sonrasında Kuzey Irak'ta kurulan Kürt Federe Devleti'ni tanımayan ve bunun kendi sınırları içine de sığayacağından korkan İran'ın da PKK'ya yardım ettiği görüşü Talabani tarafından ortaya atılmıştır⁴⁵. Diğer taraftan, Bağdat rejimine karşı savaşan kürtlerin kurduğu Irak Kürdistan Meclisi ise bölücü PKK terör örgütünün, Irak'taki Baas rejimi ile işbirliği yaptığını ve Peşmergelere olan saldırısının başka türlü değerlendirilemeyeceğini bildirmektedir⁴⁶. Asıl görev alanı olarak Güneydoğu Anadolu'yu hedef seçen PKK'nın, Kuzey Irak'taki kürtlere, gıda ve ilaç taşıyan araçlara saldırması, Kuzey Irak'ta bir kürtlar sofrasının varlığını düşündürmektedir. Mumcu'ya göre, kürt örgütleri arasındaki çelişkileri derinleştiren ve bunları çatışmalara sürükleyen, ABD'nin Ortadoğu siyasetidir⁴⁷. Bu Ortadoğu siyasetinde ABD'yi, şüphesiz İsrail ile birlikte anmak gerekir⁴⁸.

Amerikan dış politikasını etkilediği bilinen bağımsız, "Think-tank" kuruluşu Carnegie Endowment'ın Kuzey Irak raporuna göre, bölgede Amerikan çıkarları için uygulanan bir senaryo sözkonusudur. Rapora göre Saddam'ın devrilmesi için ABD, Bağdat üzerindeki baskıyı sürekli bir biçimde arttırma stratejisinin bir parçası olarak Kuzey Irak'taki Kürt devleti oluşumunu yaşatmak ihtiyacını duymaktadır. Bunun yolu ise Türkiye'nin desteğinden geçmektedir. Türkiye'nin bu desteğe biçtiği bedel de PKK'dır⁴⁹. Gerçekten de Kuzey Irak'taki federe devlet ilanı ile

⁴⁵ "PKK İran Destekli", Zaman, 12 Ekim 1992, s. 14.

⁴⁶ Zaman, 12 Ekim 1992, s. 14.

⁴⁷ Mumcu, Uğur, "PKK, VNK, KDP", Cumhuriyet, 8 Ekim 1992, s. 1,15.

⁴⁸ Kuru, a.g.e., s. 148.

⁴⁹ "Çaktırmadan Bağımsızlık", Nokta 11-17 Ekim 1992, Sayı: 42, s. 20.

PKK'ya karşı Peşmergelerin saldırıları –ya da saldırır gibi yapmaları- aynı güne denk gelmiştir⁵⁰.

PKK ile diğer Kürt örgütler arasındaki bu çatışmalar sürekli olarak konjonktüre göre yeni boyutlar kazanmaktadır. PKK lideri Öcalan'ın yakalanmasından sonra silahları bırakma kararı ile (1992'de de böyle bir karar alınmıştır)Arafat'ı oynamak! isteyen Öcalan'ın ne yapmak istediği ve arkasında kimlerin olduğunu tıpkı Mart 1993'te olduğu gibi⁵¹, günümüzde de kamuoyunda dikkatle izlenmektedir. Diğer Kürt liderleriyle bir Kürt Cephesi oluşturmaya yönelik bu hareket, Türkiye açısından PKK'nın 1993'de HEP'le TBMM'de temsil edilip edilemeyeceği⁵², günümüzde HADEP'le bağlantılarının araştırılmasıyla toplumun gündemindeki potansiyel bela olarak duran terörün önlenmesi için bir genel af çıkartılıp çıkartılmayacağı⁵³ gibi fikir jimnastikleri ile aktüalitesini korumaktadır.

Sonuç;

Türkiye, başta açıklanan jeopolitik konumu nedeniyle ardı arkası kesilmeyen şiddet eylemlerine sahne olmuştur. İç etkenler ve bunları çok iyi kullanmayı bilen dış güçler maddi ve manevi destekleriyle bu şiddet eylemlerini tırmandırmışlardır.

Türkiye'de insanlar sağcı-solcu, alevi-sünni, Türk-Kürt olarak ayrılmak istenmiş, birbirine düşürülmeye çalışılmış ve sonuçta toplum stabilize edilmek istenmiştir. Bu süreç hala devam etmektedir.

1980 Türkiye'si ile 1990 Türkiye'sinin temel sorunları aynıdır⁵⁴; terör ve enflasyon. Aradan on yılı aşkın bir zaman geçmesine rağmen terör, bu sefer başka bir kimlikle ülkenin gündemini işgal etmeye devam etmektedir.

⁵⁰ "Ankara'da Kürt Devleti Şoku", Nokta, 11-17 Ekim 1992, s. 24

⁵¹ Sertoğlu, Sedat, "Türkiye Üzerine", Sabah, 17 Mart 1992, s. 1

⁵² Çekirge, Fatih, "APO, HEP'in Başına Geçerse", Sabah, 17 Mart 1993, s.19

⁵³ Sazak, Derya, "Barışa Özlem", Milliyet, 10 Nisan 1993,

⁵⁴ Ulusu Hükümeti Programı, Hükümetler ve Programları, 3. Cilt, 1980-1987, Ankara 1988, s. 7-9; Hükümetin İlk Yılı, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1992, s. 4.

1980'in dış politikasına baktığımızda, NATO ittifakıyla başta ABD ve diğer müttefik ülkelerle olan ilişkilerin geliştirilerek sürdürüleceği; AT ve Avrupa'nın diğer siyasal organizasyonlarına uygun parlamenter düzene dönüş kararlılığımız vurgulanmıştır. Dış politikamız barış yüküdür. Bununla birlikte AT'a giriş sürecinde sürekli olarak insan hakları ihlalleri ile eleştirilen Türkiye, batıyla beraber olabilmek için çabalarken ulusal güvenlik ve bütünlük açısından dış güçler tarafından sürekli yıpratılmaya çalışılmaktadır. Oysa bizzat Kenan Evren'in dediği gibi, "... dost ve müttefik ülkelerin uluslararası terörizmin bir parçasını teşkil eden ve Türkiye'de faaliyet gösteren teröristleri ülkelerinde barındırmalarını, ülkemize yönelik faaliyetlerine göz yummalarını ve uluslararası terörizmin yıkıcı faaliyetlerine teşhis koyamamalarındaki gafleti anlamak bizim için gerçekten güç olmaktadır"⁵⁵. Gözden kaçırılmaması gereken en önemli nokta da budur: Batı için, batıya rağmen.

1992'de hükümetin terörü önleme konusundaki dış politikasının bir kısmını, İçişleri Bakanı'nın İran ve Suriye nezdinde yaptığı girişimler oluşturmaktadır. Bu komşu ülkelerle işbirliğine gidilerek terörü önleme konusunda anlaşmalar yapılmıştır ve 1992'de teröre darbe vurulmuştur. 2000'li yıllara gelindiğinde Öcalan'ın Kenya'da yakalanıp Türkiye'ye getirilmesinden sonra da PKK terörünün bitmediği görülmektedir. PKK'nın siyasallaşma zemini aradığı için şimdilik azalmış olarak gözükten terör olayları şüphesiz başka şekillerde aktüalitesini sürdürmeye devam edecektir. Çünkü bilindiği gibi terör, stratejik önemi olan ülkelerin potansiyel bir sorunudur. Özellikle de Türkiye'nin bağımsızlığını kazanan ve güçlenmeye başlayan yeni Türk cumhuriyetleriyle gittikçe gelişen ve güçlenen ilişkileri ve sahip olduğu su kaynakları Türkiye'nin bölgedeki konumunu ve önemini arttırmıştır. Bu yüzden de Türkiye üzerine yeni senaryoların oynanabileceğini söylemek kehanet sayılmaz.

2000'li yıllara gelindiğinde terör başka şekillerde Türkiye'nin gündeminde yer almaya devam etmektedir. Bu terörün adı ise uzun yıllardan beri Güneydoğu Anadolu'da varlığı bilinen Hizbullah terörüdür. Başta bölgede, İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve yurdun çeşitli

⁵⁵ Evren, Kenan, T.C. Devlet Başkanı Kenan Evren'in Söylev ve Demeçleri, 12 Eylül 1980-12 Eylül 1981, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1981, s. 411.

yerlerinde toprağa gömülü bir şekilde bulunan çok sayıda cesetle kamuoyunun gündemine yerleşen Hizbullah terörü, yeterince aydınlanmış olmamakla birlikte dış güçlerce desteklendiği düşüncesi yaygın bir kanaat taşımaktadır. Diğer yandan bu terör örgütünün yanısıra bölücü ve dinci başka örgütler de Türkiye'deki terör eylemlerinin yeni aktörleri olarak kamuoyunda yerlerini almaya başlamışlardır. Görüldüğü gibi kamuoyunda ses getirecek faili meçhul cinayetler arttıkça terör kendisine yeni bir yörünge çizmeye devam etmektedir.

Terör Türkiye için dış güçlerce desteklenen ve farklı zamanlarda farklı şekillerde ortaya çıkan bir süreçtir. Terörün önlenmesi için ise Türkiye kamusal ve hukuksal alanda güçlenmeli, ekonomik olarak ciddi olumlu gelişmeler içerisinde yerini almalı, bölgedeki konumunu, yeni Türk cumhuriyetleriyle ve komşu ülkelerle olan sorunlarını kalıcı ve dostane çözümlerle korumalıdır. Aksi takdirde terör Türkiye için bir kader olmaya devam edecektir.

KAYNAKLAR

Akbulut, İlhan, Devlet Terörizmi ve Ülke Bölücülüğü, İstanbul, 1988

Alpaslan, M. Şükrü, Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik, Teknik Yy, İstanbul, 1983,

“Ankara’da Kürt Devleti Şoku”, Nokta, 11-17 Ekim 1992, s. 24

Birand, Mehmet Ali, “Apo ve PKK”, Dizi yazı: 5, Sabah, 23 Ocak 1993, s. 14.

Büyük LAROUSSE, Sözlük ve Ansiklopedisi, Gelişim Yy, İstanbul, 1986, C.1,

“Çaktırmadan Bağımsızlık”, Nokta 11-17 Ekim 1992, Sayı: 42

Çay, Abdülhaluk, “Bölücülük Faaliyetleri ve Türkiye”, Türk Yurdu, Cilt: 11, Sayı: 49, Eylül-1991

Çekirge, Fatih, “APO, HEP’in Başına Geçerse”, Sabah, 17 Mart 1993

Dönmezer, Sulhi, “Milletlerarası Tedhişçilik, İHFM, C. ILIV, Sa. 1-4

Dönmezer, Sulhi, “Teröristlerin Rehabilitasyonu”, İHFM 1985, C.LI, Sayı:1-4

Evren, Kenan, T.C. Devlet Başkanı Kenan Evren’in Söylev ve Demeçleri, 12 Eylül 1980-12 Eylül 1981, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1981

Feigl, Erich, (Çeviren: Füsün Ant), Bir Terör Efsanesi, Milliyet Yayınları, 1987

Gönlübol, Mehmet, Uluslararası Politika, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara 1979

Güç, Mehmet, “Kontrgerilla Cumhurbaşkanlarına da Görev Yükler”, Nokta, 13-19 Aralık 1992, Yıl:10, Sayı:51

Gunter, M. Mizhael, “Ermeni Terörizminin Çağdaş Görünümü”, Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984

Hükümetin İlk Yılı, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1992

İlhan, Suat, “Gelişmelerin Jeopolitik Düzeyde Değerlendirilmesi”, Türkiye Günlüğü 19/Yaz 1992

İtil, Turan, “Türkiye’de Terörizm, özellikle Ermeni Terörizmi”, Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara, 1984

Karacan, İsmet, “Terörizm:Kavram ve Yapısı”,Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı,Ank. 1984

Keleş, Ruşen/Ünsal, Artun, Kent ve Siyasal Şiddet, AÜ SBF Yy, Ankara, 1982

Kevorkyan, Dikhan, “Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984

Köni, S. Hasan, “Terörizmi önleme Çabaları”, Prof. Dr. Ahmet Şükrü Esmer’e Armağan, AÜ SBF Yy, Ankara 1981

Koru, Fehmi, Terör ve Güneydoğu Sorunu, İstanbul 1992

Mumcu, Uğur, “PKK, VNK, KDP”, Cumhuriyet, 8 Ekim 1992

Mumcu, Uğur, Silah Kaçakçılığı ve Terör, Yeni Ekler ve Belgelerle, 8. Basım, İstanbul, 1986

Murat, İlhan, “PKK Mafyasına Dair Bazı Özel Bilgiler”, Zaman, 1993

Ögel, Bahaeddin ve Diğerleri, Türk Milli Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yy., Ankara, 1989

Ozankaya, Özer, “Türkiye’de Terörün Etkenleri ve Çözüm Yolları”, AÜ SBF Dergisi, Cilt: XXXIV, Ocak-Aralık 1979, No: 1-4

“PKK İran Destekli, Zaman, 12 Ekim 1992

Sazak, Derya, “Barışa Özlem”, Milliyet, 10 Nisan 1993

Sertoğlu, Sedat, “Türkiye Üzerine”, Sabah, 17 Mart 1992

Somer, Tarık, “Ermeni Terörü ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı”, Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984

Songar, Ayhan, “Psikolojik Açıdan Toplumda Şiddet”, İHFM 1983, C.XLVIII-XLIX, Sayı: 1-4

Tamkoç, Metin, “Uluslararası Terörizmin Rusya ile Bağlantısı”, Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984

Taneri, Aydın, “Türkler, Bizanslılar, Ermeniler”, Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara 1984

Tezcan, Durmuş, “Uluslararası Tedhiş Suçları İçinde Ermeni Tedhiş Davalarından Üç Örnek”, Birleşmiş Milletler Türk Derneği 1984 Yıllığı, Ayı Basım, Ankara 1985

Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri, 12 Nisan 1985, YÖK Konferansı Tebliğlerinden Derleme

Ulus Hükümeti Programı, Hükümetler ve Programları, 3. Cilt, 1980-1987, Ankara 1988,

Wolstetter, Albert/Virts, Nancy, Uluslararası Terörizmde Ermeni Terörizminin Özelliği”, Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Anka 1984

Yayla, Atilla, “Terörizm”, AÜ SBF Dergisi, Cilt: XLV, Ocak-Aralık 1990, No: 1-4

Yunanistan ve Terör, Kıbrıs Türk Kültür Derneği Genel Merkezi, Ankara, 1986

Zaman, 12 Ekim 1992